

Отже, тільки завдяки дотриманню вище зазначених умов, можна досягти досконалості мовного втілення нормативного акта та забезпечити його зрозумілість, максимальну доступність тлумачення і застосування. Нині важливим для розвитку української термінологічної системи є активне опрацювання теоретичних проблем, висвітлення такої проблеми, як термінознавство, проведення різноманітних термінологічних конференцій. Досягти мовної досконалості й ефективності законодавства, можна тільки шляхом дотримання умов раціонального використання юридичної термінології. При цьому врахування вищезазначених вимог дозволить забезпечити зрозумілість, максимальну доступність тлумачення і застосування нормативно-правового акта.

А.М. Бондар, студентка магістратури
навчально-наукового інституту
заочного навчання НАВС;
Науковий керівник: кандидат
юридичних наук, доцент, старший
викладач кафедри юридичного
документознавства НАВС
А.В. Красницька

РОЗВИТОК ПИСЕМНОСТІ В УКРАЇНІ

Історія української мови веде свій початок від праслов'янської мовної єдності (до VI ст. н. е.). Писемність на східнослов'янських землях існує ще до запровадження християнства (свідчення Костянтина (Кирила) Філософа; висновки болгарського проповідника і письменника Чорноризця Храбра). Про існування писемності на Русі свідчать також договори з греками, писані руською мовою

911 і 944 рр., тексти яких вміщено в “Повісті временних літ”. Літописець зазначив, що в руських послів були грамоти, підписані князем.

Основою багатьох слов'янських алфавітів, зокрема, й давньоруського, стала кирилиця. Підґрунтям літературної мови Київської Русі були живі давньоруські говори. Давньоруська мова почала формуватися протягом VI–X ст. із праслов'янської і запроваджувалася в усному, згодом і писемному варіантах задовго до запровадження християнства. На етапі завершення формування Київської Русі її культура збагатилася новими здобутками. Найважливішим серед них була писемність. Археологічні джерела дозволяють відносити час оволодіння східними слов'янами неупорядкованим письмом до IX ст. У цьому переконує “Софійська азбука”, виявлена С. Висоцьким на стіні Софійського собору в Києві. Вона складалася з 27 літер: 23 грецьких і 4 слов'янських (б, ж, ш, щ). Запровадження на Русі християнства сприяло поширенню кирилиці й досконалої слов'янської писемності. Східні слов'яни знали й глаголичний алфавіт, однак значного розповсюдження він не набув.

На існування ранньої слов'янської писемності вказують літописні дані про підписання Візантією договорів з русами в 911 і 944 рр. грецькою та іншою, в даному випадку руською, мовами. Сучасникам було також відомо, що, на випадок своєї смерті, наші предки писали заповіти місцевою мовою. Тільки після масового запровадження християнства в 988 р. на Русі поширюється нова писемність, абетка якої була складена братами Кирилом і Мефодієм і названа за іменем одного з них “кирилицею”, і була південнослов'янським мовним діалектом, зрозумілим і східному слов'янству, що й стало

головною передумовою її поширення на українських землях. У Х–ХІІ ст. писемність переростає в освіту. Володимир Св'ятославич у 988 р. створив школу для навчання боярських дітей грамоті. Аналогічні заклади відкривали Ярослав Мудрий та інші князі. Анна Всеволодівна у 80-х рр. ХІ ст. організувала при Андріївському монастирі чи не першу в Європі школу для дівчаток, де учениці вчилися рукоділлю, шиттю та співам. Князі та чимало бояр були високоосвіченими людьми, знали декілька мов. Вміли читати, писати й рахувати багато купців та ремісників, сотні їхніх написів збереглися на стінах монастирів, церков і ремісничих виробках. Світські вельможі та духовенство широко користувалися бібліотеками, першу з яких заснував у Києві в 1037 р. Ярослав Мудрий. Монах Київського Печерського монастиря Микола Святоша мав велике книжкове зібрання й подарував його монастирській бібліотеці. Ці кладезі мудрості були також у Білгороді, Чернігові, Переяславі та інших містах і напоїли духовними соками не одне покоління.

На духовність наших предків впливала як перекладна, так і оригінальна література з історії, філософії, правознавства. Найосвіченіша людина свого часу, спочатку священик з с. Берестова під Києвом, а потім перший давньоукраїнський митрополит Іларіон написав “Слово про Закон і Благодать” (між 1087–1050 рр.), де прославляв діяльність Володимира Св'ятославича й виступав проти спроб нав'язати Русі духовну зверхність Візантії. З літератури богословсько-морального циклу найвідомішими тоді були перекладений (1073) і оригінальний (1076) “Ізборники”. У другому творі роз'яснювалися норми поведінки людей у різних життєвих

ситуаціях, пропагувалися мир, а також літературні знання: “Добро є, братіє, почитаний книжне”. Напутнім духом пройняте й “Повчання дітям” Володимира Мономаха. У ньому чітко простежується прагнення князя виховати своїх дітей мудрими правителями й захисниками держави. Крім того, у Київській Русі зародився оригінальний літературний жанр – літописання. Практично всі наші знання з історії, соціально-політичного життя наших предків від найдавніших часів і до XII ст., їхні звичаї та обряди почерпнуті з давньоруських літописів. Жоден народ не може похвалитися таким духовним надбанням. А це тільки окремі скалки, що дійшли до нас з багатющою скарбниці Київської Русі. Перший літопис написано у Києві – центрі літературної думки Київської держави. Найвидатнішим літературним твором є “Повість минулих літ” батька українського літописання ченця Печерського монастиря Нестора. Його перша редакція з’явилась у 1113 р. Розповідь в ній доведена до 1110 р. Зміст літопису полягає в з’ясуванні історії східнослов’янських народів і пропаганді благородної ідеї служіння рідній землі. Всього ж протягом XI– XII ст. написано не менше 95 літературних творів. Для продовження і поглиблення освіти при храмах і монастирях, а також у князівських дворах засновувалися бібліотеки. Ярослав Мудрий створив бібліотеку Софії Київської, його син Святослав наповнив книгами комори свого палацу, князь Микола Святоша витратив на книги всю свою скарбницю й подарував їх Печерському монастиреві. Літописи називають волинського князя Володимира Васильовича книжником. Велику книгарню мав один із учнів Феодосія Печерського – Григорій. При церковних і монастирських бібліотеках існували спеціальні майстерні, де переписували або перекладали з

іноземних мов книги – здебільшого церковні, але й філософські та юридичні трактати, твори, які містили відомості зі світової історії, географії, астрономії.

Отже, українська мова є однією з найдавніших індоєвропейських мов. Про це свідчить і наявність архаїчної лексики, і деякі фонетичні та морфологічні риси, які зберегла наша мова протягом віків. Давність української мови доводили ряд вітчизняних та зарубіжних учених: Павел Шафарик, Михайло Красуський, Олексій Шахматов, Агатангел Кримський

О.Д. Вегерук, студентка магістратури
ННІЗН НАВС;

Науковий керівник: старший викладач
кафедри юридичного документознавства
НАВС **Г.П. Проценко**

ЕПІСТОЛЯРНИЙ СТИЛЬ: РОЛЬ І МІСЦЕ В МОВЛЕННЄВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА

Епістолярний стиль початково розглядався лише у контексті використання в родинно-побутових, інтимно-товариських, приватно-ділових листах, щоденниках, записках, мемуарах видатних письменників, громадських і культурних діячів, учених, художніх творах, побудованих як послання або листування персонажів. Наразі значну частину документів, які створюються та отримуються у процесі своєї діяльності юристи, становлять листи. При написанні листів уживається епістолярний стиль мови. Сучасний епістолярний стиль став більш лаконічним (телеграфним), скоротився обсяг обов'язкових раніше вступних звертань та заключних формулювань ввічливості.